

NORDKOREAS TIDIGARE EMISSIONER

1946—1953

av Börje Wallberg

Sedan långt tillbaka i historien har Korea utgjort förbindelselänken mellan det asiatiska fastlandet och den tätbefolkade japanska övärlden. Landets geografiska läge har gett det stor både strategisk och kulturell betydelse. Denna har också medfört att tidens stormakter med aspirationer i Fjärran Östern alltid kastat sina blickar på Korea.

Fram till slutet av 1800-talet betalade de koreanska härskarna tribut till kejsaren i Peking och kring senaste sekelskiftet kämpade Ryssland och Japan för att vinna inflytande i Korea. Genom japansk-kinesiska och rysk-japanska krigen kom emellertid Korea alltmer under japanskt inflytande och införlivades i augusti 1910 helt med Japan som generalguvernementet Chosen.

Vid andra världskrigets slut hade de segrande makterna överenskommit att återge ett enat Korea självständighet. I avvaktan härpå skulle alla japanska trupper norr 38. breddgraden kapitulera till Sovjetunionen och söder samma breddgrad till USA. Denna provisoriskt dragna gräns har sedan kommit att under det kalla krigets period och ända till idag bilda gräns mellan två stater. I augusti och september 1948 bildades Republiken Korea (Sydkorea) respektive Demokratiska Folkrepubliken Korea (Nordkorea) och därmed avvecklades de utländska militäradministrationer som 1945—1948 styrde det delade Korea. Under Koreakriget 1950—1953 böljade striderna flera gånger fram och åter över hela halvön för att slutligen bli stående vid den ännu 1968 gällande stilleståndslinjen, i huvudsak längs den 38. breddgraden.

Koreas postala historia

Koreas postala historia löper även den långt tillbaka i tiden. Något egentligt allmänt postväsen torde dock icke ha funnits i landet före 1884. Men sedan många århundraden upprätthöll härskarna dels ett efter mongoliskt mönster ordnat kurirsystem dels ett sambandssystem med röksignaler. De koreanska postryttarna medförde en Ma-pae, en bronsplatta med olika antal avbildade hästar. Denna visade med vilken hastighet den kejserliga posten skulle framföras, d v s hur många hästar kuriren ägde att disponera eller hur ofta hästbyte skulle ske.

När röksignalsystemet var som mest utbyggt omfattade det mer än 700 »rökstationer». De var ordnade i fem koncentriska cirklar runt huvudstaden Seoul. Från rikets avlägsnaste hörn, omkring 50 mil från huvudstaden, kunde ett meddelande sändas till härskaren via 86 rökstationer på så kort tid som omkring 4 timmar.

Under 1870-talet etablerade Japan postkontor i Pusan, Wonsan och Seouls hamnstad Chemulpo för att betjäna det mycket stora antal japaner som fanns i Korea. Posten till Kina förmedlades ännu så sent som 1898 via särskilda kinesiska sjötullpostkontor i bl a Jenchuan.

1884

Koreas första egna frimärken utgavs enligt senaste forskningsresultat 18 nov 1884. I samband med allvarliga politiska oroligheter i Seoul 4—7 dec samma år brändes postkontoret ner och den nyetablerade postala organisationen måste avvecklas. Att de konservativas förbittring vändes just mot det moderna koreanska postverket berodde på att den tidigare postministern Hong Yong-Sik med stöd av japanerna svingat sig upp till premiärministerposten.

Den första serien frimärken hade därför följdriktigt beställts vid japanska statstryckeriet i Tokyo och omfattade fem valörer 5, 10, 25, 50 och 100 mun. Under de tre korta veckor postverket fungerade hann troligen endast vissa provexemplar av de två lägsta valörerna komma i bruk. Upplagan för denna första serie varierar mellan 1.000.000 (10 mun) och 300.000 (100 mun). För att få tryckkostnaderna täckta, trots att det koreanska postverket snabbt upphörde, har japanerna under långa tider försålt restupplagorna av dessa delvis oemitterade märken till filatelister.

1895

Nästa försök att införa frimärken i Korea gjordes först 22 juli 1895; denna gång med lyckat resultat. Denna andra serie omfattade fyra valörer 5, 10, 25 och 50 poon och trycktes i Washington hos Andrew B Graham Bank Note Co. Från 1898 utvecklades det koreanska postväsendet enligt franska idéer främst av den energiske rådgivaren E Clemencet. Intill det totala japanska övertagandet av det postala ansvaret

Koreansk posttryttare i det gamla kungliga kurirsystemet.

1905 utgavs sammanlagt ytterligare 28 huvudtyper av märken samt 8 olika påtryck på 1895 års utgåva. År 1900 upptogs Korea i UPU.

Det allt hårdare japanska trycket på Korea medförde postalt att Japan dels redan år 1900 började använda sina egna frimärken av 1899 års utgåvor med påtryck »Chosen» (Korea) för japansk post från Korea dels att den koreanska posten helt övertogs av japanerna fr o m 1 juni 1905. De påtryckta japanska märkena hade giltighet t o m 1922 men ersattes snart i praktiken av ordinarie japanska frimärken. Därmed var den självständiga koreanska frimärksutgivningens andra fas avslutad.

Efter den japanska kapitulationen 15 aug 1945 torde de utländska militäradministrationerna i Korea till en början huvudsakligen ha utnyttjat militär fältpost. Snart uppstod emellertid önskemål om särskilda märken för Korea och även möjligheter att tillgodose önskemålen. Inom av USA administrerat område utnyttjades kvarliggande lager av japanska märken som påtrycktes i 5 valörer och gavs ut 1 febr 1946. Inom Sovjetzonen, det blivande Nordkorea, följde man emellertid från början en annan linje och gav ut egna nya märken, helt framställda inom landet. Därmed har vi postalt och filatelistiskt två Korea efter 15 aug 1945. Denna redogörelse kommer i fortsättningen att behandla endast de frimärken som gavs ut i Nordkorea under de första åren.

Grundläggande förutsättningar

Det nordkoreanska samhället genomgick med början 1945 en fullständig omdaning. Från att ha varit en delvis krigshärjad, hårt exploaterad, avsidet liggande japansk provins skulle landet omvandlas till en planhushållande kommunistisk satellitstat. De omkring 10 miljonerna nordkoreaner hade föga kontakt med utlandet på grund av utbredd fattigdom och analfabetism. Även om koreakriget 1950—53 ökade utlandskontakterna i vissa avseenden så ökade krigshärjningarna samtidigt fattigdomen och svårigheterna att rationellt framställa frimärken.

De angivna förhållandena medförde en primitiv frimärksframställning. Enkla *litografiska och typografiska metoder* användes. Papper och färger hade vanligen låg och starkt varierande kvalitet. Gummering skedde ej. Tandningsverktyget, linjetandning 11, användes, dock ej för alla utgåvor, fram till krigsutbrottet i juni 1950 då det troligen gick förlorat. Nästan alla frimärken från denna tid förekommer även helt operforerade eller endast med genomstick. Även kombinationer av olika perforeringsmetoder förekommer. Litografiskt tryck i flera färger kräver omsorgsfull inpassning. Sådan kunde under angivna svåra förhållanden icke alltid ske i Nordkorea. Därför förekommer ofta stora färgförskjutningar eller sådana avarter som baktryck, spegeltryck och dubbeltryck.

Framställningssättet och materialbristen skapade en mängd varianter, som de hårt trängda myndigheterna accepterade som fullgod vara under gällande förhållanden. Åt filatelisterna ägnades ingen tanke under dessa år. Kriget sopade effektivt igen alla spår efter frimärksframställningen. Nu är det praktiskt taget omöjligt att få säkra upplysningar om vilka märken som egentligen givits ut, var de tryckts och upplagens storlek.

Långt senare, omkring 1957, förstod de nordkoreanska myndigheterna att det var pengar att tjäna på filatelisterna. Man startade då *en omfattande eftertryckning* av nästan alla äldre emissioner. Därvid användes emellertid helt nya plåtar, annat papper och ofta annan tryckmetod. Eftertrycken, som fått full postal användning, är därför i regel lätta att skilja från originalen. De är också lätta att förvärva och jämförda med originalen av föga filatelistiskt intresse.

Det är också klart att behovet av frimärken och brevkontakt i denna isolerade diktatur var begränsat. Därav följer dels att upplagorna torde ha varit mycket små, uppskattningsvis 500.000—1.000.000, och att bevarade brev från denna tid är sällsyntheter. I länder av denna typ, med konstant pappersbrist och huvudsakligen inländsk post, får i stället *helsaker stor betydelse och användning*.

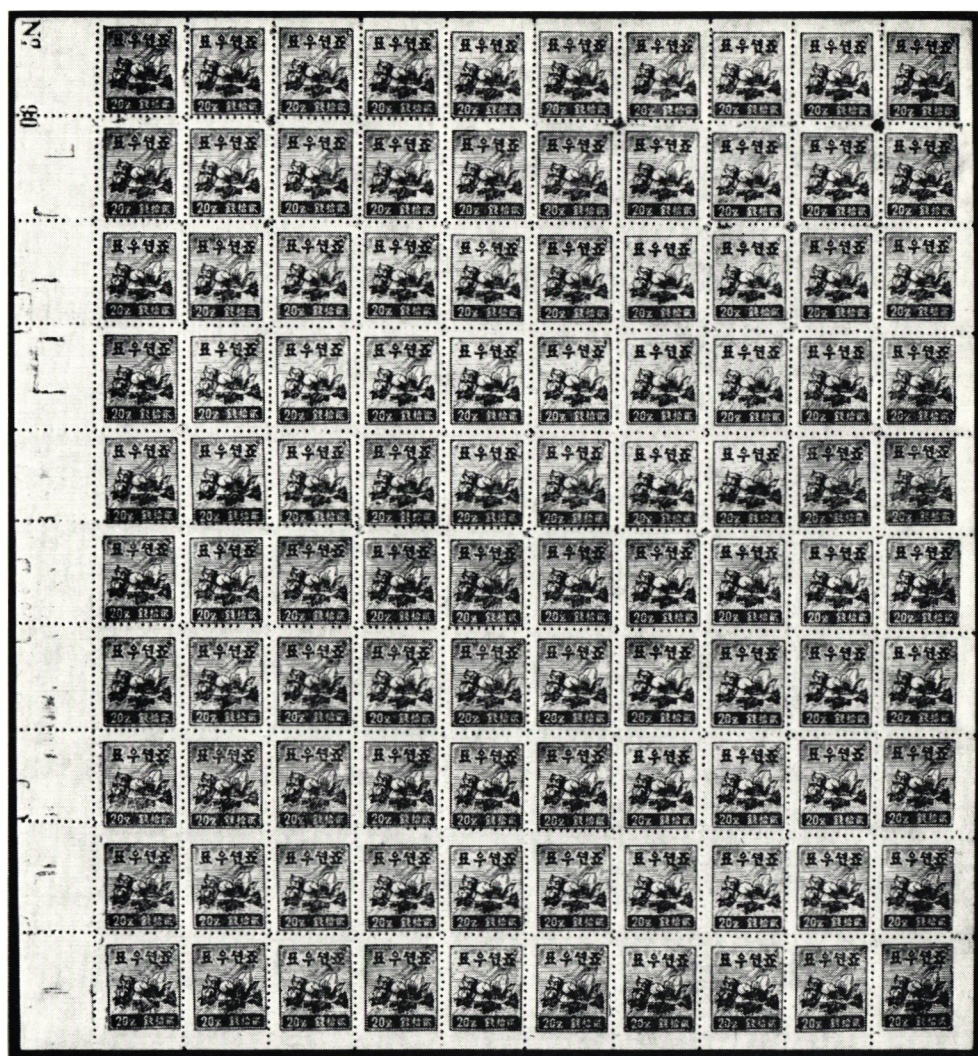
De första nordkoreanska frimärkena gavs ut 12 mars 1946. De utgjordes av två huvudtyper, hibiskusblomman och Diamantbergen. Hibiskus (*Hibiscus syriacus*, Malvaceae) är Koreas heraldiska blomma och Diamantbergen (Samsun-am) erbjuder hela Koreas vackraste naturscenerier. Dessa motiv återkommer senare många gånger i den koreanska frimärksutgivningen.

Hibiskusens utgavs i valören 20 cheun, som då troligen var gällande lokalporto. Färgen var grön och senare, troligen i juni, gavs även en röd upplaga ut. Märket är en *litografi* på vitt, svagt kriterat papper. Valören anges på både koreanska och kinesiska. Arket omfattar 100 märken (10×10). Tandningen är linjetandning 11 och avståndet mellan linjerna varierar starkt. Många märken är därför snedcentrerade. Märken i tre yttre märkesrader (övre, nedre och högra) är endast 3-sidigt tandade (26 st) och 2-sidigt tandade (2 st, högra övre och nedre hörnet). 20 cheun röd förekommer även med genomstick. Arket är numrerat i vänstra arkmaginalens övre hörn.

Diamantbergen har valören 50 cheun, som då troligen utgjorde gällande inrikesporto. Framställningssättet överensstämmer helt med hibiskus-märkets. Marsutgåvan var emellertid röd och de i juni utgivna märkena gröna. Valörsiffran är 2 mm hög. Större enheter av dessa första märken var tidigare okända. Nu vet man att åtminstone *tre hela ark* vardera av de i juni 1946 utgivna märkena finns bevarade. De inköptes enligt uppgift utgivningsdagen på postkontoret i Phyongyang av en stats-tjänsteman från USA som då ingick i skadeståndskommissionen efter andra världskriget.

Under de närmaste åren (1946—1950) utgavs ytterligare två frimärken med samma bild av Diamantbergen som motiv och valören 50 cheun. Frimärksbilden är emellertid på dessa $17\frac{1}{2} \times 22$ mm (mot tidigare $17\frac{1}{2} \times 21\frac{1}{2}$ mm) och valörsiffran 3 mm hög (mot tidigare 2 mm). Färgerna är violett och röd, den senare i nyanser mot rosa och carmin. Den violetta färgen har som på många andra länders märken visat viss tendens att blekna. Många olika papperssorter har använts; sålunda förekommer det violetta märket även på olika tjocka bruna papperssorter och det röda bl a på tjockt gult papper. Det röda märket är perforerat med genomstick som är röda i de vågräta raderna.

På årsdagen av Japans kapitulation 15 aug utgavs 1946 det *första jubileumsfrimärket*. Valören är åter 50 cheun och bilden visar numera marskalken Kim Il-Sung, Nordkoreas ledare, mot bakgrund av koreanska flaggan. Detta mycket sällsynta märke är intressant av flera skäl.

Helt ark (10×10) av utgåvan i juni 1946 20 cheun röd, Hibiskusblomman,
arknummer: 90.

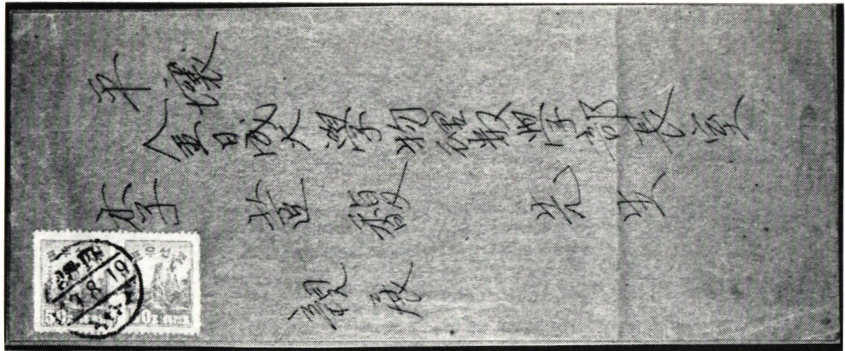

Det är en brun *litografi* på mycket tunt satinerat papper; flaggan är den gamla koreanska, numera sydkoreanska. Av denna anledning förekommer ej eftertryck av detta märke. Såväl koreansk som rysk och kinesisk text förekommer på märket. Det finns uppgifter om att märket förekommer även i en röd version, med något ändrad frimärksbild och storleken 24×28 mm mot det brunas $23\frac{1}{2} \times 28$ mm. Såvitt känt är har ännu ingen specialist kunnat införliva det med sin samling.

Under 1947 utgavs frimärken av endast en ny huvudtyp. Under de närmaste åren kom emellertid denna huvudtyp ut i sammanlagt fem olika färger och på många olika papper. Förfarandet är typiskt för den äldre nordkoreanska utgivningen. På grund av brist på material och rationella metoder skapades här ett intressant forskningsfält. Det har

1946 Litografier, linjetandning 11. 50 cheun grön, Diamantbergen, 6-block samt samma valör i violett, en senare typ med större valörsiffra. Färgmättnaden varierar.

Brev med 50 cheun röd Diamantbergen, röda punkter i vågräta genomstick, stämpalt 1949.

Kim Il-Sung 1946.

troligen gått till så att nytryck av denna huvudtyp har måst ske då och då under tiden 1947—1950 och att man vid varje tillfälle frivilligt eller av tvång tillgripit den färg och det papper man för dagen hade.

Märket utgavs 22 april 1947, den nya jordreformens 1-årsdag. Valören är 1 won. Följande färger förekommer, i den ordning de troligen utgavs, röd (1947), mörkblå (1947), violett, turkos och grå (1948). Van-

ligast förekommande är det blå märket som har använts så sent som 1958 och torde ha haft en mycket *stor upplaga*. Det förekommer med olika perforeringar samt på minst tre olika papperstyper; gråbrunt randat, gult vävt och vitt vävt. Särskilt intressant är att det turkosfärgade märket tryckts på gråbrunt papper med vattenmärke vågräta linjer. Linjerna är 1½ mm breda och ligger på ett avstånd av 11 mm. Efter vad man nu vet, är det det enda nordkoreanska frimärke som utgivits på papper med vattenmärke. Färgblandningarna var ojämna. Nyanser förekommer därför. Främst gäller detta de blå och turkosfärgade märkena. Av turkosfärgen finner man två helt olika typer; en kornig blek och en täckande, emaljliknande mörk.

Jordreformen 1 år, 1 won blå. Fr. v. på gult papper med blå punkter i vågräta genomstick; på gråbrunt papper, otandat; på vitt papper, eftertryck (1957).

I rött utförande är märket *ytterligt sällsynt*. Violetta och turkosfärgade märken förekommer, dock ej allmänt. De hittills enda anmälda två grå exemplaren hittades i en gammal brevbunt i USA så sent som 1966. Först förmodade man att det var blekta exemplar av de violetta märkena. Studier angående blekningen samt det förhållandet att de båda märkena finns på brev som förvarats i bunt talar dock numera för att den grå färgen är en femte originalfärg.

Med denna serie av jordreformsmärkena kan man säga, att den nordkoreanska frimärksutgivningen kom igång på allvar. Svårigheterna i starten hade gett emissionerna vissa speciella drag som skulle visa sig bli typiska för landets frimärksutgivning under kommande år. Från filatelistisk synpunkt har dessa första år blivit mycket intressanta och svåra eftersom kriget 1950—1953 senare skulle komma att förstöra så mycket material och vetande från denna tid.

Emissionens fördelning på olika papper, perforeringar m m framgår av nedanstående tabell.

Frimärkets färg/perforering	Papper			
	gult (vävt)	gråbrunt		vitt (vävt)
		(randat)	vattenmärke vågräta linjer	
<i>Röd</i> Tandn 11				X
<i>Mörkblå</i> Tandn 11 (en eller två sidor)				X
Tandn 10 (1955)				X
Otandat		X		X
Genomstick (vågrät färgat)	X	X		
<i>Violett</i> Genomstick (vågrät färgat)	X			
<i>Turkosgrön</i> Genomstick (vågrät färgat)			X	
<i>Grå</i> Genomstick (vågrät färgat)	X			

Övergång till folkrepublik

Frimärksutgivningen under åren 1946 och 1947 hade varit mycket restriktiv. Endast sex huvudtyper hade emitterats. På grund av framställningssättet uppstod emellertid en riklig flora av varianter. Utgivningen under 1948 var också starkt begränsad; endast tre nya märken kom ut. Samtliga var jubileumsmärken i valören 50 cheun och hyllade Arbetarlagen 2 år (5 juni), Befrielsen från Japan 3 år (15 aug) och Den

nya författningen (19 aug). Kring dessa tre märken finns vissa överensstämmande förhållanden utöver valören och ändamålet med utgivningen. De är alla tre mycket *primitiva litografier* i stående format 21×31 mm, tryckta på starkt varierande papper av låg kvalitet och grovt linjetandade (tandn 11). Även motiven binder dem samman. På alla tre förekommer demonstrerande arbetare som på de två senare märkena svänger den nordkoreanska flaggan. Sammanlagt torde av dessa tre utgåvor endast *något 10-tal exemplar* vara kända. Av befrielsemärket anses två versioner föreligga, en röd och en violett, något som ju enligt den tidigare redogörelsen var typiskt för denna tid.

Av speciellt intresse är författningsmärket, som är Nordkoreas första tvåfärgslitografi. Färginpassningen var tydligen svår, men inga omfattande studier kan göras eftersom märket endast är känt i ett par exemplar. Av dessa tre angivna märken gav man 1957 ut eftertryck endast av det första, Arbetarlagen 2 år. Troligen har icke några förlagor funnits bevarade eftersom originalupplagorna förmodligen *var mycket små*.

Arbetarlagen 2 år 1948, eftertryck (1957). Den nya författningen, tvåfärgslitografi 1948.

Folkrepubliken

I september 1948 grundades folkrepubliken. Detta medförde filatelistiskt att den första egentliga frimärksserien utkom i Nordkorea. Serien var kort och bestod av endast två märken i valörerna 25 cheun lila och 50 cheun gråblå. Behov av så låga valörer förelåg troligen ej efter 1 jan 1949 vid vilken tidpunkt inrikesportot förmodligen höjdes till 1 won.

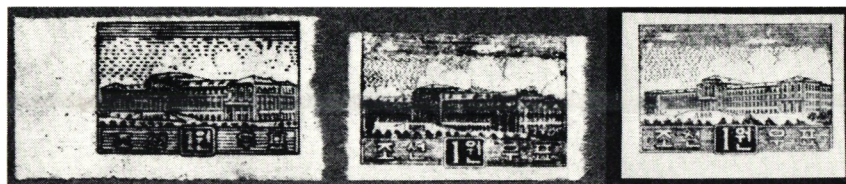

Folkrepubliken 1948 25 cheun, violett på gult papper med genomstick; 25 cheun blå, tandning 9, eftertryck (1957) samt 50 cheun gråblå med både genomstick och tandning 10.

Lägsta valör efter denna emission blev därför också 1 won. Det violetta 25 cheun-märket återfinns alltid på ett tjockt gulbrunt, lätt oljigt papper. Det finns anledning att förmoda att papperskonsistensen utgör resultatet av det första nordkoreanska försöket till gummering. Gummilösningen har i så fall sugits in helt i detta mycket tjocka, porösa papper. Valören 25 cheun är ovanlig i original och finns därför i eftertryck (1957), som emellertid är blått i st f violett och $20\frac{1}{2} \times 27\frac{1}{2}$ mm i st f 23×30 mm.

Ytterligare två utgåvor under 1949 och 1950 följde de principer för frimärksutgivning som tidigare angivits.

Den första utgavs till invigningen av Kim Il-Sung-universitetet i Phyongyang 9 aug 1949. Valören är 1 won. De tre färgerna blå, violett och grön förekommer. Storleken är 21×33 mm för samtliga men en väsentligt grövre tecknad frimärksbild skiljer det blå från de båda övriga. Vanligen är dessa märken åtskiljda med genomstick men 1 won violett förekommer även med linjetandning 11. Hela serien är svåråtkomlig och det gröna märket torde finnas bevarat endast i några enstaka exemplar.

Kim Il-Sunguniversitetet 1949. 1 won blå, 1 won violett båda på grått papper med genomstick. 1 won violett på vitt papper, otandat, eftertryck (1957). Det är stora olikheter mellan bildernas detaljer.

Den andra utgåvan, som återger Nationsfanans Orden, uppvisar ett brett register av varianter och varandra förvillande lika huvudtyper, vilket framgår av tabellen nedan. Valören är för samtliga 1 won.

Frimärkets framställningssätt, grundfärg, storlek, nyans	Papper		
	Vitt tunt		Gråbrunt tjockt
	vävt	satinerat	
<i>Litografi</i>			
Grön, $23\frac{1}{2} \times 37$ mm			
olivgrön	X		
gråoliv	X		
Grön, $23 \times 37\frac{1}{2}$ mm	X		
Orange, 23×37 mm			
brunorange	X		X
Orange, $20 \times 32\frac{1}{2}$ mm			
rödorange		X	
<i>Typografi</i>			
Grön, $22 \times 35\frac{1}{2}$ mm			
mörkgrön			X
smaragdgrön			X
olivgrön			X

Av särskilt intresse är, att man här för första gången möter en typografi (boktryck). Alla tidigare märken hade framställts genom litografering. Under en kort tid i april 1951 utkom sedan ytterligare två typograferade märken. Därefter har detta framställningssätt icke använts i Nordkorea. Det finns därför anledning förmoda, att det typograferade 1 won grön, $22 \times 35\frac{1}{2}$ mm, utgavs senare än litografierna, troligen våren 1951 då provisoriska tryckerier måste anlitas på grund av krigshändelserna. Exemplar av 1 won orange, 23×37 mm, är ytterligt sällsynta, medan alla gröna varianter förekommer relativt rikligt. Typograferade 1 won grön kunde köpas på postkontoren i Nordkorea så sent som 1956.

Portot för *rekommenderade normala brev* till utlandet var vid denna tid 6 won. För att möta detta frankeringsbehov utgavs under åren 1949—1951 sammanlagt fyra olika märken med valören 6 won. Det första utgavs 9 febr 1949 för att stimulera till deltagande i De första allmänna valen. Märket visar den nordkoreanska flaggan och utgör den andra

Nationsfanans Orden 1950. 1 won grön, litografi, genomstick. 1 won rödororange, litografi, litet format, genomstick. 1 won grön, boktryck, otandat. Dessa märken finns även i eftertryck (1957).

Allmänna valen 1949. 6 won röd/blå; 6 won blå/röd med omkastade färger (eftertryck 1957). Amiral Li Sun Sin 1951. 6 won orange. Undre raden: Spegeltryck av Allmänna valen med båda färgerna samt i rött respektive blått.

tvåfärgslitografin. Ett mycket stort antal varianter förekommer av detta märke beroende på dels att tre olika sorters papper använts dels att två olika röda och tre olika blå nyanser framträtt. Befintliga färgförskjutningar och tre olika typer av spegeltryck vittnar om stora svårigheter vid framställningen. Det finns rikligt med studiematerial eftersom märket är ett av Nordkoreas vanligaste och har varit i bruk under närmare tio år.

Det sista frimärket med valören 6 won utgavs under det andra krigsåret, 5 april 1951 och återger amiral Li Sun-Sins förtjänstorden. Amiralen, som levde på 1500-talet, är i dag en nationalhjälte i hela Korea. Han gjorde sin största insats när han med sina järnklädda sköldpaddsbåtar slog tillbaka den japanska invasionen under Imjinkriget 1592—98. Märket är en typografi i olika nyanser av orange på antingen kriterat vitt papper eller tjockt gråbrunt papper. Tillsammans har dessa två 6 won-märken bildat underlag för ett mycket intressant påtryck 5 won till vilket redogörelsen senare återkommer.

Jubileumsserien 1950

Den 15 aug 1950 firades 5-årsdagen av befrielsen från Japan. Jubileumsserien hade dock givits ut redan 20 juni och hann således komma i bruk före krigsutbrottet 25 juni. Serien omfattar följande sju märken: Frihetsmonumentet i Phyongyang, 1 won, dels i trefärgslitografi mörkblå, gråblå, röd dels helt i orange. Soldat framför sovjetiska och nordkoreanska fanor, 2 won, i trefärgslitografi svart, blå, röd. Arbetare och bonde framför fanan, 6 won, dels 20×30 mm grön dels 22×33 mm röd. Plöjande traktor, 10 won, brun, dels 20×28 mm dels 22×30 mm.

Det är således en sällsam och för nordkoreansk filateli typisk blandning. Flerfärgslitografierna uppvisar stora färgförskjutningar och kraftiga nyanser. 1 won orange har annan teckning av flaggornas detaljer än 1 won i trefärgstryck. Valören 2 won saknar ibland helt eller delvis den blå bottenfärgen och har märkena åtskilda av streckade svarta linjer.

Denna serie är emellertid i de flesta avseenden av *högre kvalitet* än tidigare utgåvor. Främst gäller detta papperet. Alla valörer, utom 6 won grön och 10 won brun litet format, är tryckta på ett tunt, vävt vitt papper av god kvalitet, 6 won röd samt 10 won brun stort format förekommer därutöver på ett tjockt, poröst brunaktigt papper. 6 won grön och 10 won brun litet format är tryckta på ett mycket tunt satinerat vitt eller brunaktigt papper.

Jubileumsserien 1950 samtliga valörer utan varianter.

Exempel på vanliga utgåvor under Koreakriget. Flyghjälten Kim Ki Ok 1951. Förtjänstorden (typ 1) 1951. Fredsduva 1952. Undre raden: 6-årsdagen av befrielsen från Japan. Tre motiv som återger Sovjets och Nordkoreas flaggor, bönder och arbetare samt krigshjälten Kim Ki U.

Före krigsutbrottet 25 juni 1950 hade c:a 30 huvudtyper emitterats, huvudsakligen rena bruksmärken i för den tidens inrikesporton erforderliga valörer, vanligen 50 cheun eller 1 won.

Koreakrigets emissioner

Under krigsåren var det två förhållanden som mera än andra kom att påverka frimärksutgivningen; dels inflationen, som gav högre portosatser, dels behovet av att via frimärksbilden *propagera och informera*. Båda dessa förhållanden medverkade efter hand till en högre utgivningstakt. Under krigets första våldsamma tid, juni 1950—april 1951, gavs det ej ut några frimärken i Nordkorea.

Under tiden därefter intill vapenstilleståndsdagen 27 juli 1953 utgavs sammanlagt 31 huvudtyper fördelade på valörer enligt tabellen.

År	Totalt antal huvudtyper	Fördelade på valörer i won						
		1	2	6	10	20	40	70
1951 (fr o m april)	11	5	2	1	2		1	
1952	9				6	2		1
1953 (t o m juli)	11				6	1	4	

Av tabellen kan man utläsa dels att flera märken än tidigare gavs ut under denna period dels att behovet av lägre valörer upphörde. Inrikesportot torde redan under 1951 ha höjts till 10 won.

Nästan alla de 31 under denna tid emitterade huvudtyperna bär motiv som sammanhänger med krigsansträngningen eller med fredspropagandan. Följande genomgående filatelistiska iakttagelser kan göras beträffande dessa frimärken. De är i regel enfärgade litografier på vävt vitt papper samt otandade. Först under 1955, sedan nya tandningsverktyg inköpts från Östtyskland återkommer tandade märken, då i linjetandning 10¹/₂.

Under hösten 1952 började man utge *gummerade märken*. Arken är då försedda med skyddspapper. Huvuddelen av frimärkena från denna period torde ha haft en mycket liten upplaga och är svåra att komma över i originalutförande. Av nästan alla finns eftertryck utgivna.

Sällsynta utgåvor under Koreakriget. Erövringen av Seoul, trefärgslitografi 1950, General Ban Hu San 1951 och 1 maj 1952. Undre raden: 3-årsdagen av krigsutbrottet 10 och 40 won 1953 samt frimärket vid vapenstilleståndet 1953, litografi i två färger.

Kring ett påtryck för ny valör

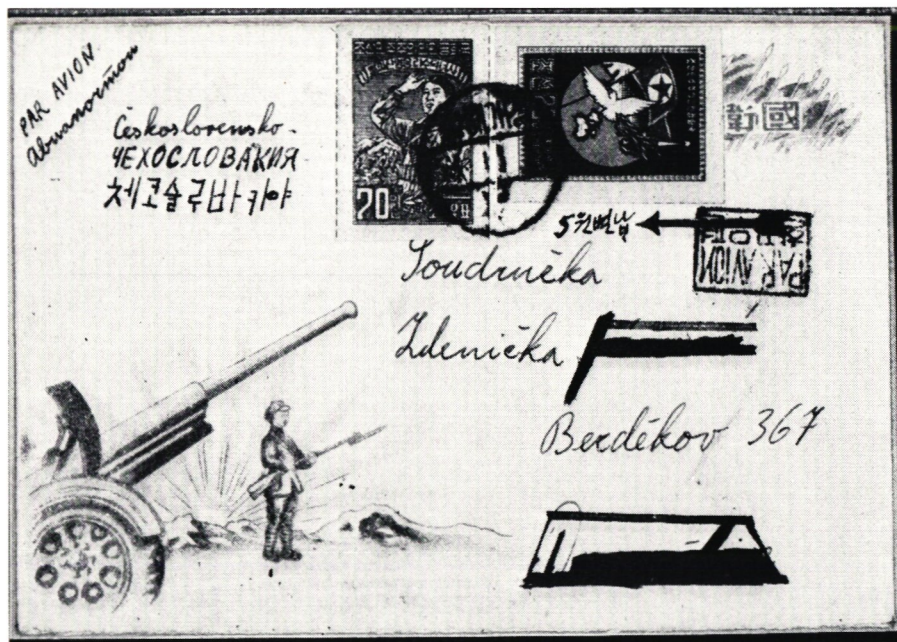
I och med portohöjningar till jämna 5- och 10-tal won blev det begränsad användning för frimärken med valörerna 1, 2 och 6 won. Av märken med valören 1 och 2 won fanns inte många kvar, och de kunde även lätt kombineras till 5 won. Värre var det med valören 6 won som utgivits i stora upplagor dels till Allmänna valen 9 febr 1949 dels 5 april 1951 Amiral Li Sun-Sins orden. Senast under 1953 höjdes portot för utrikes luftpostbrev till 95 won och motsvarande porto för postkort till 85 won. Då hade ännu ej något märke med valören 5 won utgivits, det första kom 1 sept 1954. De senaste lågvalörerna, 1 och 2 won, hade givits ut mera än två år tidigare, 15 aug 1951. När brist på kompletteringsvalörer uppstod skrev posttjänstemännen för hand bredvid övrig frankering »5 won betalt». Detta förfaringssätt framgår av kort och brev från Hungnam stämplade 15 nov 1953. Ibland bekräftade tjänstemannen anteckningen med sin privata namnstämpel på sätt som framgår av brev från Hungnam 10 okt 1953. Sådana avtryck av namnstämplat finns i både svart och röd färg.

1953

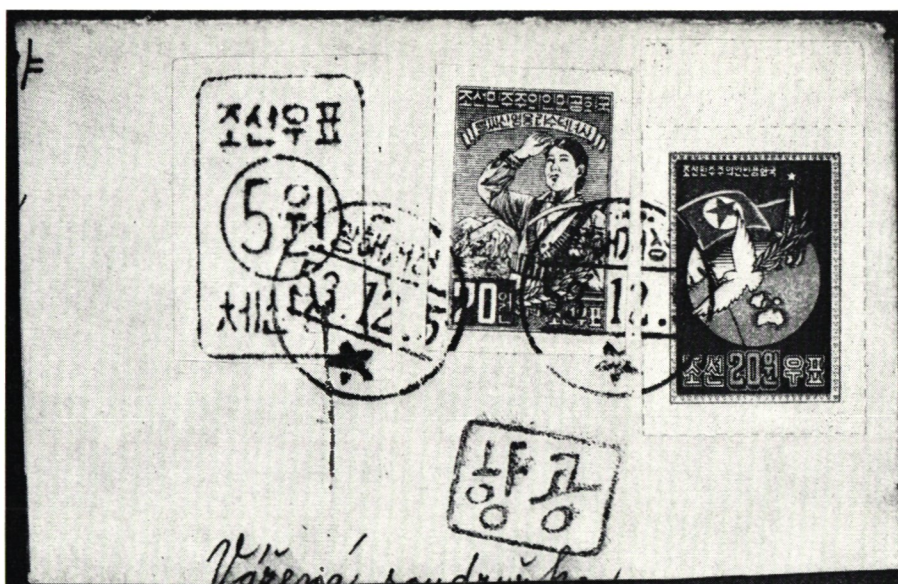
Lokalt fann man emellertid på råd att förenkla detta förfarande. Man tillverkade en stämpel i storleken 21×35 mm och med texten »Demokratiska Folkrepubliken Korea, 5 won, Kommunikationsministeriet» på tre rader. Stämpling i rödviolett gjordes direkt på brevomslagen, som försändelse från Hungnam 1 dec 1953 erbjuder ett exempel på. Nästa steg i utvecklingen bestod i att man i förväg iordningställde »frimärken» med hjälp av stämpeln. Dessa användes därefter som annan frankatur och avstämplades som frimärken, t ex Hungnam 5 dec 1953.

Enligt särskilt beslut, som enligt uppgift i koreansk litteratur skulle ha fattats så tidigt som 1 nov 1951, påtrycktes därefter de båda tidigare omtalade märkena i valören 6 won med ändrad valörbeteckning 5 won. Påtrycket skedde för hand med två olika stämpelar med diametrarna 9½ mm och 11 mm. Texten är i båda fallen densamma »5 won, Kommunikationsministeriet» på två rader. Vissa skillnader finns i detaljutförandet. Det mindre påtrycket förekommer på båda märkena medan det större är känt endast på 6 won orange, Li Sun-Sins orden. Eftersom påtrycken gjorts för hand finns stora variationer i stämpelns placering, vändning och tryckstyrka. Alla påtryck är numera svåråtkomliga, särskilt det stora, som hittills är känt i endast sex exemplar varav två är ostämplade, ett stämplat samt tre på brev.

Exempel på provisorier från Hungnam 15.11.1953 med postmästarens påskrift »5 won betalt» (se pilen).

I ett slutskede av »provisoriet» 1953 tillverkades handstämplade »frimärken» som i vanlig ordning makulerades. Brevstycke avstämplat 5.12.1953.

Provisoriska frimärken. Allmänna valen och Amiral Li Sun Sins Orden av valören 6 won ändrade till 5 won.

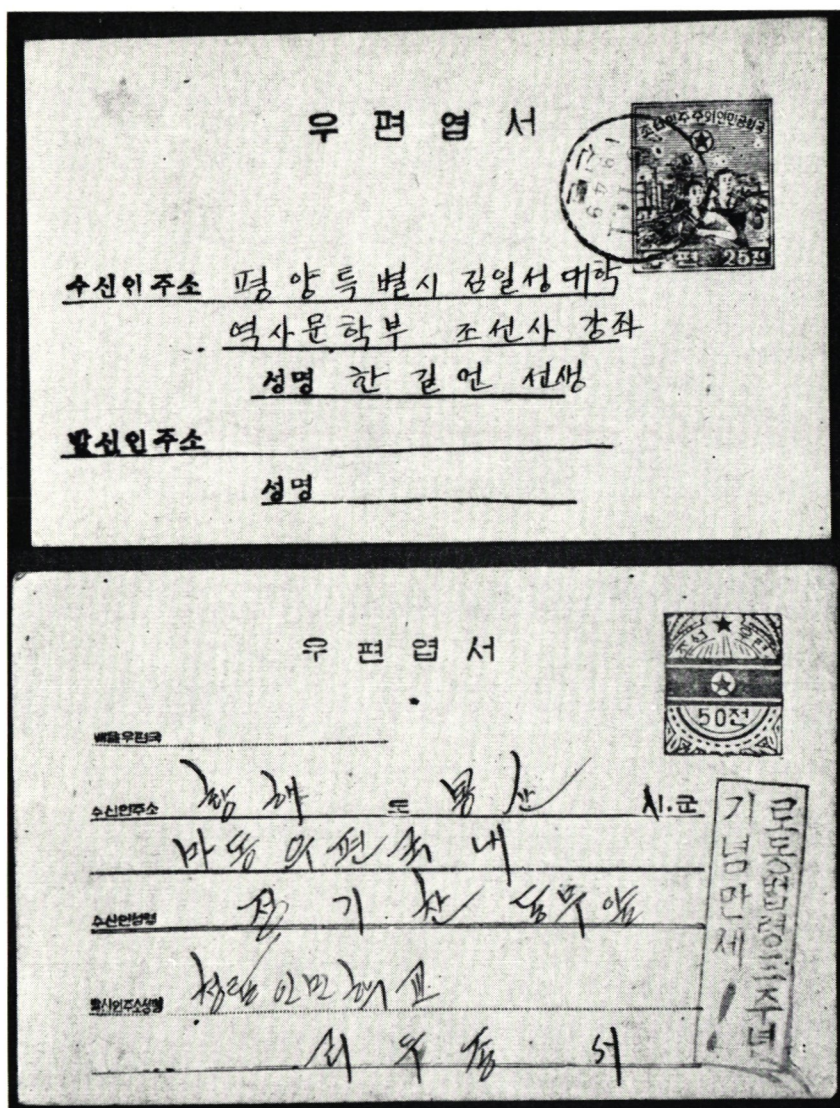
Handpåtrycket 5 won förekommer i två storlekar. Underst visas de enda hittills kända två obegagnade exemplaren med stort påtryck. Jämför med det mindre påtrycket i övre raden (ur K. F. Pesaks samling, Prag).

Förhållandena kring tillkomsten och användningen av dessa påtryck är som så mycket annat inom den koreanska filatelin ännu inte slutgiltigt klarlagda.

Nordkoreas äldsta helsaker

Det var naturligt och nödvändigt att helsaker fick en stor användning i Korea där förhållandena var så primitiva och där det rådde ständig pappersbrist. Utgivningen av helsaker bär samma kännetecken som frimärksutgivningen. Stora skillnader i detaljer förekommer inom samma utgåva i vad gäller t ex färgnyanser, textens storlek, papper och tryckstyrka. Precis som i frimärksutgivningen har samma huvudtyp givits ut i flera huvudfärger, som sedan på grund av materialbrist och låg kvalitet gett ett stort antal nyanser. Fram till 1968 har ett mycket stort antal helsaker omfattande både frankokuvrt, postkort, dubbla postkort samt aerogramliknande brevomslag avsedda för inrikes bruk givits ut. Från den första tiden, intill 1953, har hittills endast postkort återfunnits. Studierna av Nordkoreas helsaker är dock inte avslutade och man lider stor brist på studiematerial.

Det första *postkortet* torde av typ och motiv att döma ha utgivits under 1948. Den tidigaste avstämplingen är från 13 dec 1948. Storleken är $13\frac{1}{2} \times 9$ mm, brunaktigt papper, valör 25 cheun, tryckfärgen är vio-

Postkort. 25 cheun (1948), 50 cheun (1949).

lett. Motivet återger en manlig och kvinnlig arbetare framför fabriker. På framsidan står på koreanska »Postkort; mottagarens adress, ort, avsändarens adress, ort». Det finns även tryckta linjer på vilka dessa uppgifter skall skrivas. Samma huvudtyp förekommer även i olivgrön färg med nyanser.

Postkort. 50 cheun förtjänstorden (1950), 5 won flagga (1953). Detta postkort som var avsett för inrikes nyårshälsning, bär tilläggsfrankering för flygbefordran till Europa (2×40 won).

Den tidigaste kända avstämplingen för nästa huvudtyp är 24 aug 1949. Valören är här 50 cheun. Kortet förekommer i färgerna grå, blå och röd med nyanser. Det finns här mycket stora skillnader i textens storlek och placering mellan och även inom de olika färgade utgåvorna.

Den tredje huvudtypen av postkort återger en nordkoreansk förtjänstorden; ett motiv som även förekommer på flera frimärken från denna tid. Valören är fortfarande 50 cheun och den tidigaste avstämplingen är 17 juni 1950. Frimärksbilden är 20×29 mm och färgerna blå och grön. Mellan de blå och gröna versionerna föreligger stora skillnader i frimärksbildens och korttextens detaljer. Många olika sorters papper har använts alltifrån grova, porösa vita till tjocka gulbruna.

Det är möjligt att det under åren 1951—52 kan ha använts postkort med valören 1 won. Det är emellertid icke säkert, eftersom vi vet att inrikesportot för vanligt brev snabbt höjdes direkt till 10 won. Något sådant postkort med valören 1 won har ännu icke anträffats.

De postkort som gavs ut till julen 1953 bar valören 5 won. Ett sådant, avstämplat 22 jan 1954, har anträffats. Motivet, nordkoreanska flaggan, är nästan identiskt med det som återfinns på frimärket 6 won, 9 febr 1949. Även frimärkets valör ändrades ju sedermera, vilket omtalats ovan, genom påtryck till 5 won.

Den tidigare huvudtypen med förtjänstorden i grönt utförande, 50 cheun, återkom relativt oförändrad i valören 5 won. Frimärksbilden hade emellertid ändrats i vissa detaljer och förminskats till 19×28 mm. Normala postkort avsedda för inrikes bruk torde ha behållit valören 5 won till omkring 1958 då portot höjdes till 10 won.

Efter Koreakrigets slut har den nordkoreanska frimärksutgivningen normaliserats och effektiviserats. Nya tryckpressar har inköpts och moderna framställningsmetoder använts. Man har upptäckt möjligheterna att dra in pengar till statskassan genom att ge ut rikligt med frimärken och även utnyttjat dessa möjligheter.

Den period som skildrats i denna uppsats tillhör emellertid en annan filatelistisk epok — *ett primitivt, svårgripbart skede* — som försvunnit utan att lämna många spår efter sig. Nyligen betecknades denna period av presidenten i det aktade China Philatelic Society of London, Mr Basil Drennan, med orden »North Korea, that most difficult country in the world». — Även om detta omdöme skulle kunna diskuteras, så kan det som avslutning fastslås, att denna episod i världsfilateliern erbjuder högvärdiga forskningsobjekt och sällsynt svåråtkomligt samlar-material. För dem som önskar oplöjd mark och samtidigt har begränsade ekonomiska resurser finns det här ännu stora möjligheter.

Under senare år har många flera svenskar än tidigare fått kontakt med Korea. Sedan juli 1953 har närmare 700 svenska militärer tjänstgjort i den svenska delen av den neutrala övervakningskommissionen (NNSC). Ytterligare många flera svenskar har arbetat i de sjukhus som sedan 1953 betjänats av skandinaver. Det svenska handelsutbytet med Korea har även ökat starkt under senare år.

Det kan därför finnas anledning att tro att en hel del filatelistiskt material från Korea finns samlat i Sverige.